

Red herring

Francesc J. Hernández

Professor de Sociologia de la Universitat de València

Havia pensat el títol «política lingüística», que seria més adient, però aquest principi potser baixaria el nombre de persones que continuarien amb la lectura. En la seua teoria sobre les noves formes de retrobament d'allò polític, el prestigiós sociòleg alemany Ulrich Beck cita una assenyada sentència de l'extraordinari intel·lectual Hans Magnus Enzensberger: «La gent busca la política a les planes equivocades dels diaris». Certament, molts dels fenòmens «polítics», en el sentit d'allò que constitueix les societats, no s'hi troben a les planes que els diaris dediquen a la política, i potser ni tan sols es troben als diaris. I si això és cert per a la política en general, ho és també per a la política lingüística en particular. Les societats es constitueixen en un moviment real que freqüentment no troba el seu reflex en els mitjans de comunicació. Aportaré algunes dades (i sé que deixar-les en una plana de diari no deixa de ser un paradoxal tribut a Enzensberger i Beck). Entre el recompte censal de 1991 i el de 2001, més de dues-centes mil persones han après a escriure en valencià al nostre País. Bona part d'aquest efecte es deu a la dedicació i constància del professorat de valencià. En 1991, només un 24% de les persones que tenien entre 20 i 24 anys, i que potser havien tingut l'oportunitat de rebre alguns anys d'ensenyament del valencià, declaraven saber escriure en aquesta llengua. Deu anys després i amb l'ensenyament del valencià al segment obligatori més normalitzat, el percentatge de persones que tenien entre 20 i 24 anys i que declaren saber escriure és del 50%. Aplicant un mètode habitual d'estimació de l'aprenentatge segons la superació de la incompetència es pot preveure fàcilment que en l'any 2011, arribarà la competència escrita activa al 67%. A més de l'acció docent, es poden fer estimacions sobre la voluntat col·lectiva de recuperació de la nostra llengua més enllà de l'escola i que es concreta en formes d'aprenentatge al marge de l'ensenyament reglat (allò que se sol anomenar l'aprenentatge no formal o informal). Veja'm algunes dades més. Un 13% de les

persones nascudes entre 1957 i 1966 (i que, per tant, havien finalitzat la seua escolarització obligatòria abans que la Llei d'Ús i Promoció del Valencià hi establira l'ensenyament en valencià), declaraven en 1991 que podien escriure en valencià. Deu anys després, el percentatge de persones d'aquest mateix grup de població (que ja compta entre 35 i 44 anys) que sap escriure ja s'eleva al 18%. El mateix podríem dir d'altres grups d'edat. Per això, amb el mètode d'estimació citat, es pot preveure que en el cens de 2011 més d'un milió de persones declararan que tenen competència per escriure en valencià. I ja no parlem de competències més esteses entre la població, com ara entendre, parlar o llegir. Ho haurà fet possible un esforç constant, quasi imperceptible, de centenars de professors i professores de valencià i la voluntat decidida de moltes persones. De segur que quan més d'un milió de persones al nostre País, per primera vegada en la història, puguen escriure com March o Estellés, no hi haurà ni una ratlleta als diaris. Beck parla d'«infrapolítica» o «subpolítica» (és a dir, la política que hi ha per baix de la política), per referir-se a aquest fenomen col·lectiu de retrobament d'allò que és propi de la política: l'autoorganització per resoldre problemes de la nostra configuració social. Una autoorganització que moltes vegades es realitza en oposició, a contrapèl o simplement a banda de la política dels partits. Aquest aprenentatge del valencià descrit o les Trobades de l'Escoles en valencià són exemples molt semblants a aquells amb què Beck il·lustra les seues tesis. Per què es manté aquesta voluntat col·lectiva, cívica? Podríem recordar els versos de Benedetti («Seguro que los diarios / no lo preguntarán») o apel·lar a la sociologia alemanya. Tant se val. Ja sabem què trobarem a les planes dels diaris quan, als propers anys, parlen de política lingüística...